

БЯЛАТА АКАЦИЯ (САЛКЪМ) ЕДНО ПОЗНАТО И НЕПОЗНАТО РАСТЕНИЕ

Бялата акация (*Robinia pseudoacacia*), позната още като салкъм или лъжеакация, е най-широко разпространеният в България широколистен дървесен инвазивен чужд вид. Тя има много лошо влияние върху естествената местна растителност и затова е включена в списъка на най-опасните инвазивни чужди видове, застрашаващи биоразнообразието в Европа.

Въпреки това бялата акация е много популярна с нейните медоносни, почвоукрепващи и декоративни свойства. Тя има качествена дървесина, с голяма издръжливост на гниене и издръжливост на външните условия. Ползва се и за дърва за огрев, за стълбове, за огради. Намира приложение и в билколечението поради лечебните си свойства. Затова из цялата страна от десетилетия има акациев култури.

Ползите от салкъма са неоспорими, но всички трябва да знаят, че има вредно въздействие върху местното биологично разнообразие и нанася екологични и икономически щети, когато се разпространява сред дивата природа.

Салкъмът е изключително бързорастящ северноамерикански вид. Представява 15-30 м високо, листопадно дърво. Младите индивиди са с гладка, а възрастните с набраздена кора. Цъфти през май-юни и плодоноси през септември-октомври. Плодовете остават на дървото и се разпространяват през цялата есен и зима. Освен чрез семена се размножава и вегетативно (чрез стъблени и коренови издънки). Семеначетата порастват бързо и завземат територии като пускат коренови издънки на всички страни. Така напълно изместват местната растителност и създават гъсти обраствания. Бързия растеж и лесно размножаване, които са положителни в условията на изкуствено и контролирано отглеждане превръщат салкъма в напаст, когато попадне в естествените местообитания.

Бялата акация не е никак възискателна към климатичните и екологични условия. Расте добре както в богати, така и в бедни, сухи, пясъчливи или скалисти почви. Издържа на мръсен въздух и други неблагоприятни условия. Еднакво добре понася и ниски и високи температури. Има малко

естествени врагове, тъй като кората, листата и семената ѝ са отровни. Всичко това обяснява защо се среща навсякъде по света и се смята за третият по разпространение дървесен вид на Земята.

У нас е внесена още в средата на 19 в. и е широко използвана като декоративен вид. По-късно навлиза широко и в горското стопанство, за залесяване на пустеещи земи и укрепване на пътища и ЖП линии. Днес видът е разпространен във всички флористични райони и всякакви местообитания до 1000 м н.в. Агресивният начин, по който измества местните растения в природата, застрашава ценни уязвими видове и техните местообитания.

Поради тези причини бялата акация е включена и в списъка на инвазивните чужди видове дървета, които не трябва да се използват за залесяване в териториите в обхвата на националния стандарт на България за отговорно управление на горите (FSC - Forest Stewardship Council). FSC стандартът влиза в сила у нас през 2017 г. и е разработен от национална работна група, координирана от WWF, с участието на представители на Изпълнителна агенция по горите, Министерството на земеделието, храните и горите, Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост и други институции и организации в съответствие с най-новите изисквания на FSC.

Веднъж завзел дадена територия, контролът и пълното премахване на салкъма в нея е изключително трудна задача. Навлизането му в обработваеми земи, пасища или ливади, изоставени дворни места, гробищни паркове и др. има неблагоприятен ефект и налага скъпи и трудоемки мерки за ограничаването и премахването му. Опитите за унищожаването на надземната част чрез изсичане или запалване само стимулира усилен растеж на нови издънки. За ограничаване на разпространението му се използват комбинация от механични и химични методи (хербициди) и това може да отнеме години.

Салкъмът е много упорит и издържлив. Затова най-добрият начин да опазим дивата природа от него е като не го допускаме в нея! Предпазването е най-добрата защита. Предвид това хората следва добре да познават проблемите, които предизвиква растението, за да подкрепят усилията за ограничаване на неговото разпространение в дивата природа! Не трябва да се засажда във и около естествени природни местообитания и да се оставя без контрол. Когато се използва за медоносни, декоративни или дърводобивни цели, собствениците и управителите на земите трябва стриктно да го следят и да не допускат разпространението на вида извън контролираната от тях територия.